

Hemşirelik Lisans Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme ve Sağlıklı Yaşam Davranışları

Nuriye Yıldırım

Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü, Türkiye

Özet

Amaç: Bu araştırma hemşirelik lisans öğrencilerinin eleştirel düşünme ve sağlığı geliştirici yaşam biçimi davranışlarını değerlendirmek amacı ile yapılmıştır

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki araştırmanın örneklemini 2012-2013 öğretim yılı bahar yarıyılında bir hemşirelik lisans programında öğrenim gören ve çalışmayı kabul eden 113 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak bilgi formu, California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği ve Sağlıklı Yaşam Davranışları Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Eleştirel düşünme eğilimi ve sağlığı geliştirici yaşam biçimi davranışları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin, %90.3'ü California eleştirel düşünme eğilim ölçek toplam puanından düşük puan almıştır. Sağlığı geliştirici yaşam biçimi davranışları ölçek toplam puan ortalamasının 136.51 ± 17.50 olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Eleştirel düşünme, profesyonel bir meslek üyesi olabilmek için gereklidir. Hemşirelik eğitiminde eleştirel düşünmeye ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına olanak sağlayan eğitim programlarının hazırlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencileri, Eleştirel Düşünme, Eleştirel Düşünme Eğilimleri, Sağlığı Geliştirme, Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları

Critical Thinking and Healthy Lifestyle Behaviors of Nursing Undergraduate Students

Abstract

Objective: This is a study that was conducted to determine the critical thinking dispositions and the healthy lifestyle behaviours among the nurses students.

Method: This is a descriptive study that of the total 113 students were included who accept to join the study among nursing students whose in spring term 2012-2013 academic year. California Critical Thinking Dispositions Inventory, Healthy Lifestyle Behaviors Scale and a questionnaire were applied.

Result: As a result of the study, 90.3% of the nurses students California Critical Thinking Dispositions Inventory scale of the students was detected as lowest score. The mean score of health life style behaviors scale of the students was detected as 136.51 ± 17.50 .

Conclusion: Critical thinking is required to be a member of a profession. Preparation of the training program that allows them to critical thinking and healthy lifestyle behaviors in nursing education is required.

Key Words: Nursing Students, Critical Think, Critical Thinking Dispositions, Health promotion, Healthy Lifestyle Behaviors

1.Giriş

Eleştirel düşünme; kuşku temelli sorgulayıcı bir yaklaşımla konulara bakma, yorum yapma ve karar verme becerisidir. Eleştirel düşünme becerisinin temelinde sağlıklı, disiplinli, sistematik ve sorgulayıcı düşünme vardır ve bireyin eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilmesi için yeterli düzeyde düşünce alt yapısına sahip olması gerekir. Bireyin düşünce gelişimi ya da düşünmeyi öğrenmesi kendisi olmasına, kendi düşüncelerini oluşturmasına dayanak oluşturur[1].Sınıflarında eleştirel düşünmeyi destekleyen öğretmenler, öğrencilerin bilişsel gelişimlerine önemli katkılarda bulunmakta ve eleştirel düşünmeye yönelik olan olumlu tutumu artırmaktadırlar[2].Sağlıklı düşünme için sağlıklı bir vücudun olması da önemlidir.

Sağlığın geliştirilmesi, bireyin kendi sağlığını geliştirme ve kendi sağlığı üzerindeki kontrolünü artırma gücünü kazanması olarak tanımlanmıştır[3]. Sağlık çalışanları, mesleki sorumlulukları ve sosyal rolleri gereği sürdürdükleri yaşam biçimleri ile rol modeli olma ve sağlık eğitimi yönünden hizmet verdikleri grubu etkileme özelliğine sahiptir. Bundan dolayı sağlığı geliştirme aktivitelerinde hemşirelere büyük sorumluluklar düşmektedir[4].Hemşirelik öğrencilerinin hem kendi sağlıklarını geliştirirken, hem de hizmet verdiği bireylerin sağlığını geliştirme aktivitelerini oluşturabilmede eleştirel düşünme önemli bir bileşendir. Eleştirel düşünme ve sağlığı geliştirme gibi kritik öğeler hemşirelik eğitiminde temel amaçlar arasında yer almalı ve tüm derslerin içeriğine entegre edilmelidir. Öğrencilerin birbirlerinin düşüncelerini paylaşılabilecekleri ve değerlendirebilecekleri öğrenme ortamlarının oluşturulması ve başkalarının bakış açılarını anlamalarına yönelik öğrenme-öğretme etkinliklerinin düzenlenmesi önemlidir[2].

2. Materyal ve Yöntem

2.1.Araştırmanın Tipi

Çalışma, bir sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü lisans öğrencilerinin eleştirel düşünme ve sağlığı geliştirici yaşam biçimi davranışlarını değerlendirmek amacıyla, 2012-2013 öğretim yılı bahar döneminde yürütülmüş olan tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

2.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırma Düzce ilinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini ilk üç sınıfta okuyan, çalışmanın yapıldığı günlerde devamsızlık yapmayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 113 öğrenci oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak bilgi formu, California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği ve Sağlıklı Yaşam Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Bilgi formunda, araştırmacı tarafından hazırlanan öğrencilere ait sosyo-demografik özellikleri içeren sorular yer almıştır.

California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği (CEDEÖ)

Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışması Kökdemir tarafından yapılmıştır[5]. Ölçekte her bir madde 1 ve 6 arasında puan ile (Hiç katılmıyorum: 1 puan, katılmıyorum: 2 puan, kısmen katılmıyorum: 3 puan, kısmen katılıyorum: 4 puan, katılıyorum: 5 puan, tamamen katılıyorum: 6 puan) değerlendirilmiştir. Alt ölçeklerin değerlendirmesinde, bir alt ölçekte yer alan sorulardan elde edilen toplam puan, soru sayısına bölünmekte ve 10 ile çarpılmaktadır. Alt ölçeklerin toplamı eleştirel düşünme eğilim puanını vermektedir. Alt ölçeklerin minimum değeri 10, maksimum değeri 60'dır.

CEDEÖ' nün Türkçe uyarlamasında 6 alt ölçek olduğu için en az 60 en fazla 360 puan alınmaktadır. Bir alt ölçekten 40 puan altı düşük eleştirel düşünme eğilimini, 50 puan üstü yüksek eleştirel düşünme eğilimini göstermektedir. Bu bağlamda 240 (6x40) puanın altı düşük, 240-300 puan arası orta, 300(6x50) puanın üstü yüksek eleştirel düşünme eğilimi olarak tanımlanmaktadır[5].

Alt ölçekler[5];

Doğruyu Arama Alt Ölçeği: Bu alt ölçek, alternatifleri ya da birbirinden farklı düşünceleri değerlendirme eğilimini ölçmektedir. Toplam 7 maddeden oluşmaktadır.

Açık Fikirlilik Alt Ölçeği: Açık fikirlilik, kişinin farklı yaklaşımlara karşı hoşgörüsünü ve kendi hatalarına karşı duyarlı olmasını ifade etmektedir. Toplam 12 maddeden oluşmaktadır.

Analitiklik Alt Ölçeği: Potansiyel olarak sorun çıkabilecek durumlara karşı dikkatli olma ve zor problemler karşısında bile akıl yürütme ve nesnel kanıt kullanma eğilimini ifade eden analitiklik alt ölçeği toplam 11 maddeden oluşmaktadır.

Sistematiklik Alt Ölçeği: Sistematiklik, örgütlü, planlı ve dikkatli araştırma eğilimidir. Toplam 6 maddeden oluşmaktadır.

Kendine Güven Alt Ölçeği: Kendine güven, kişinin kendi akıl yürütme süreçlerine duyduğu güveni yansıtır. Toplam 7 maddeden oluşmaktadır.

Meraklılık Alt Ölçeği: Meraklılık ya da entelektüel meraklılık, herhangi bir kazanç ya da çıkar beklentisi olmaksızın kişinin bilgi edinme ve yeni şeyler öğrenme eğilimini yansıtmaktadır. Toplam 8 maddeden oluşmaktadır.

Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği:

Walker, Sechrist, Pender tarafından 1987’de geliştirilen Sağlığı Geliştirici Yaşam Biçimi Davranışları (SGYB) veya Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları (SYBD) Ölçeği olarak da bilinen sağlıklı yaşam biçimi ile ilişkili olan davranışları ölçen ve 48 maddeden oluşan bir ölçektir. Walker, Hill-Polerecky (1996) tarafından 48 maddeye 4 madde daha eklenerek ölçek 52 maddeye çıkarılmıştır.

SYBD Ölçeği 52 maddeden oluşan, altı alt boyutu olan dördümlü likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin tüm maddeleri olumlu yönde olup “Hiçbir zaman” yanıtı için “1”, “Bazen” yanıtı için “2”, “Sık sık” yanıtı için “3”, “Düzenli olarak” yanıtı için “4” puan verilmektedir. Ölçeğin toplamından alınabilecek puan aralığı 52-208 puan arasındadır. Ölçekten alınan puanın artması, sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının arttığını göstermektedir[6]. Bu çalışmada SYBD Ölçeği’nin Cronbach Alfa değeri olarak bulunmuştur.

SYBD Ölçeğinin alt ölçekleri ise;

Kendini gerçekleştirme alt ölçeği; Bireyin yaşam amaçlarını, bireysel olarak kendini geliştirme yeteneğini ve kendini ne derecede tanıdığını ve memnun edebildiğini belirler. Bu alt ölçek 9 madde içermekte olup alınabilecek en az puan “ 9”, en fazla puan “36” olarak belirlenmiştir.

Sağlık sorumluluğu alt ölçeği; Bireyin kendi sağlığı üzerindeki sorumluluk düzeyini, sağlığına ne düzeyde katıldığını belirler. Bu alt ölçek 9 madde içermekte olup alınabilecek en az puan “ 9”, en fazla puan “ 36” olarak belirlenmiştir.

Egzersiz alt ölçeği; Sağlıklı yaşamın değişmez bir ögesi olan egzersiz uygulamalarının birey tarafından ne düzeyde uygulandığını gösterir. Bu alt ölçek 8 madde içermekte olup, alınabilecek en az puan “8”, en fazla puan “32” olarak belirlenmiştir.

Beslenme alt ölçeği; Bireyin öğünlerini seçme ve düzenleme, yiyecek seçimindeki değerlerini belirler. Bu alt ölçek 9 madde içermekte olup, alınabilecek en az puan “ 9”, en

fazla puan “ 36” olarak belirlenmiştir.

Kişiler arası destek alt ölçeği; Bireyin yakın çevresi ile iletişimini ve süreklilik düzeyini belirler. Bu alt ölçek 9 madde içermekte olup, alınabilecek en az puan “ 9”, en fazla puan “ 36” olarak belirlenmiştir.

Stresle baş etme alt ölçeği; Bireyin stres kaynaklarını tanıma düzeyini ve stres kontrol mekanizmalarını belirler. Bu alt ölçek 8 madde içermekte olup, alınabilecek en az puan “8”, en fazla puan “32” olarak belirlenmiştir. Ölçeğin kesim noktası değeri olmayıp, puan ortalamaları üzerinden değerlendirilmektedir [6].

2.4. Araştırmanın Etiği

Araştırmanın yapıldığı okuldan gerekli izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere çalışmanın amacı ve yöntemi konusunda yazılı ve sözlü olarak bilgi verilip, katılımın gönüllülük esasında dayandığı açıklanarak, sözlü onayları alınmıştır.

2.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 20.0 programından yararlanılmıştır. İstatistiksel analizde sayı, yüzdelik, ortalama, standart sapma ve korelasyon kullanılmıştır.

2.6. Kısaltmalar

CEDEÖ:California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği

SYBD:Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği

3. Sonuçlar

3.1. Altbölüm– numaralandırılmış bölümler

3.2. Tablolar

Tablo 1. Tanımlayıcı Özellikler

	n	%
Cinsiyet (n=112)		
Kadın	64	56.6
Erkek	48	42.5
Sınıf (n=113)		
1.sınıf	36	31.9
2. sınıf	46	40.7
3. sınıf	31	27.4
Ailenizin maddi durumu (n=112)		
Gelir giderden az	24	21.2
Gelir gidere denk	77	68.1
Gelir giderden fazla	11	9.7
Algılanan akademik başarı düzeyi(n=113)		
Düşük	3	2.7
Orta	97	85.8
Yüksek	13	11.5
Sağlığını genel olarak değerlendirme(n=113)		
Çok iyi	5	4.4
İyi	84	74.3
Orta	22	19.5
Kötü	2	1.8

Çalışmaya katılanların %56.6'sı kadındır, %40.7'si 2.sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %68.1'nin geliri gidere denktir, %85.8'nin algıladığı akademik başarı düzeyi ortadır, %74.3'ü sağlığını iyi olarak değerlendirmiştir.

Tablo 2.Sağlığı Geliştirici Yaşam Biçimi Davranışları ve Eleştirel Düşünme Eğilimi Arasındaki İlişki

CEDEÖ	
	0.301*
SYBD	p 0.001

* p < 0.001

Eleştirel Düşünme Eğilimi ve Sağlığı Geliştirici Yaşam Biçimi Davranışları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 3. CEDEÖ Toplam Puan ve Alt Ölçek Puan Ortalamaları(n=113)

CEDEÖ ve Alt Ölçekleri	n	%
1.Doğruyu Arama		
Yüksek (50 puan üstü)	6	5.3
Orta (41 – 49 puan)	23	20.4
Düşük (40 puan altı)	84	74.3
2.Açık Fikirlilik		
Yüksek (50 puan üstü)	16	14.2
Orta (41 – 49 puan)	51	45.1
Düşük (40 puan altı)	46	40.7
3.Analitiklik		
Yüksek (50 puan üstü)	32	28.3
Orta (41 – 49 puan)	54	47.8
Düşük (40 puan altı)	27	23.9
4.Sistematiklik		
Yüksek (50 puan üstü)	17	15.0
Orta (41 – 49 puan)	43	38.1
Düşük (40 puan altı)	53	46.9
5.Kendine Güven		
Yüksek (50 puan üstü)	11	9.7
Orta (41 – 49 puan)	37	32.7
Düşük (40 puan altı)	65	57.5
6.Meraklılık		
Yüksek (50 puan üstü)	14	12.4
Orta (41 – 49 puan)	46	40.7
Düşük (40 puan altı)	53	46.9
CEDEÖ Toplam		
Yüksek (≥ 300 puan)	-	-
Orta (240-299 puan)	11	9.7
Düşük (<240 puan)	102	90.3

Katılımcıların %74.3'ü doğruyu arama alt ölçeğinden düşük puan, %45.1'i açık fikirlilik alt ölçeğinden düşük puan, %47.8'i analitiklik alt ölçeğinden orta puan, %46.9'u sistematiklik alt ölçeğinden düşük puan, %57.5'i kendine güven alt ölçeğinden düşük puan, %46.9'u meraklılık alt ölçeğinden düşük puan alırken, %90.3'ü CEDEÖ ölçek toplam puanından düşük puan almıştır.

Tablo 4.CEDEÖ Toplam Puan ve Alt Ölçek Puan Ortalamaları

CEDEÖ Toplam Puan ve Alt Ölçekler	Ölçek Puanı		Ölçekten Alınabilecek	
	$\bar{X} \pm SD$	Min. – Max.		
1.Doğruyu Arama	36.38 $\pm$ 7.78	16 - 56		
2.Açık Fikirlilik	41.55 $\pm$ 7.09	24 - 58		
3.Analitikklik	45.45 $\pm$ 6.70	31 - 60		
4.Sistematiklik	41.90 $\pm$ 7.29	27 - 60		
5.Kendine Güven	40.27 $\pm$ 7.38	23 - 60		
6.Meraklılık	41.25 $\pm$ 7.39	21 - 58		
CEDEÖ Toplam	211.65 $\pm$ 24.81	172 -294		
SYBD Toplam Puan ve Alt Ölçekler				
1.Kendini Gerçekleştirme	27.34 $\pm$ 4.23	15 - 36	9	36
2.Sağlık Sorumluluğu	22.47 $\pm$ 4.11	13 - 35	9	36
3.Egzersiz	18.32 $\pm$ 4.65	8 - 29	8	32
4.Beslenme	20.87 $\pm$ 3.87	13 - 35	9	36
5.Kişiler Arası Destek	26.97 $\pm$ 4.05	16 - 36	8	32
6.Stresle Baş Etme	20.51 $\pm$ 3.56	8 - 32	9	36
SYBD Toplam	136.51 $\pm$ 17.50	89 - 192	52	208

CEDEÖ alt ölçeklerinden alınan puanlar sırasıyla; Doğruyu Arama alt ölçeğinde 36.38 $\pm$ 7.78, Açık Fikirlilik alt ölçeğinde 41.55 $\pm$ 7.09, Analitiklik alt ölçeğinde 45.45 $\pm$ 6.70, Sistematiklik alt ölçeğinde 41.90 $\pm$ 7.29, Kendine Güven alt ölçeğinde 40.27 $\pm$ 7.38, Meraklılık alt ölçeğinde 41.25 $\pm$ 7.39 olarak saptanmıştır. Katılımcıların CEDEÖ ölçeği toplam puan ortalaması ise 211.65 $\pm$ 24.81'dir.

SYBD alt ölçeklerinden alınan puanlar sırasıyla; Kendini Gerçekleştirme alt ölçeğinde 27.34 $\pm$ 4.23, , Sağlık Sorumluluğu alt ölçeğinde 22.47 $\pm$ 4.11, Egzersiz alt ölçeğinde 18.32 $\pm$ 4.65, Beslenme alt ölçeğinde 20.87 $\pm$ 3.87, Kişiler Arası Destek alt ölçeğinde 26.97 $\pm$ 4.05, Stresle Baş etme alt ölçeğinde 20.51 $\pm$ 3.56 olarak saptanmıştır. Katılımcıların SYBD ölçeği toplam puan ortalaması ise 136.51 $\pm$ 17.50'dir.

4. Tartışma

Öğrencilerin çoğunluğunun (%90.3) eleştirel düşünme eğilimi düşük bulunmuştur. Bulut S. ve ark. (2009) yaptıkları çalışmada hemşirelik lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğunun (%90.7) eleştirel düşünme düzeyi puan ortalamalarının düşük olduğu (211.03 ± 22.72) saptanmıştır. Dil S.ve Öz F. 2005 yaptıkları çalışmada lisans öğrencilerinin eleştirel düşünme puan ortalamaları orta düzeyde bulunmuştur[7]. Atay S. ve ark. (2009)'un yaptıkları çalışma da öğrencilerin CEDEO puan ortalaması düşük (198.3 ± 18) olarak saptanmıştır[8].Öztürk N. ve Ulusoy H. (2008)'un yaptıkları çalışmada da lisans öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyi puan ortalamaları “düşük” olarak saptanmıştır[9]. Çalışmada hiçbir öğrencinin KEDEÖ'den 300'ün üzerinde puan almamış olması dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilmiştir. Akkuş Y. ve ark. (2010) yaptıkları çalışmada da Kars Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyinin düşük olduğu saptamıştır[10]. Sonuçlar bu çalışmadan elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir.

Bu çalışma sonucuna göre, SYBD Ölçeğinin genelinden alınan puan ortalamasının (136.51 ± 17.50) orta düzeyde olduğu söylenebilir. Ayaz S. ve ark.(2005) yaptıkları çalışmada hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin sağlıklı geliştirme davranışlarını düşük düzeyde uyguladıkları belirlenmiştir[4]. İlhan N. ve ark.(2010) yaptıkları çalışmada hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin sağlık sorumluluğu alt grubu puan ortalaması ($25,23 \pm 5,16$), diğer bölümlere göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur[11]. Tambağ H. (2011) yaptığı çalışmada hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir[12]. Sonuçlar bu çalışmadan elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir.

Eğiticilerin kritik düşünmeye ve sağlıklı geliştirici becerilere yönelik eksiklikleri giderilmelidir[6, 13]. Gelecekteki çalışmalar için hemşireliğe özgü değerlendirme araçları oluşturulmalıdır[14].

Sonuçlar

Hemşirelik lisans öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimi düşük bulunurken, Sağlık Geliştirici Yaşam Biçimi Davranışları orta düzeyde bulunmuştur.

Bu çalışmada CEDEÖ alt ölçeklerinden en düşük puan ortalamasının doğruyu arama 36.38 ± 7.78 alt ölçeğine ait olduğu, en yüksek puan ortalamasının ise Analitiklik 45.45 ± 6.70 alt ölçeğine ait olduğu belirlenmiştir.

SYBD alt ölçeklerinden en düşük puan ortalamasının egzersiz 18.32 ± 4.65 alt ölçeğine ait olduğu, en yüksek puan ortalamasının ise (27.34 $\pm$ 4.23) kendini gerçekleştirme alt ölçeğine ait olduğu saptanmıştır.

Öneriler

Hemşirelik eğitim programlarının öğrencilerin eleştirel düşüncelerini geliştirici ve sağlıklı yaşam tarzı oluşturunucu becerilerin kazandırılmasına yönelik eğitim yöntemleri ile oluşturulması önerilmektedir.

Ekler

Kaynaklar

- [1] Karadüz A. Dil becerileri ve eleştirel düşünme. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 2010; 5/3: 1566 – 93.
- [2] Seferoğlu SS, C Akbıyık. Eleştirel Düşünme ve Öğretimi. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi 2006; 30: 193-200.
- [3] Bahar Z, D Açıl. Sağlığı geliştirme modeli: kavramsal yapı. DEUHYO Ed 2014; 7(2): 59-67.
- [4] Ayaz S, S. Tezcan, F Akıncı. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin sağlığı geliştirme davranışları. C.Ü.Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2005; 9(2): 26 – 34.
- [5] Kökdemir D. Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara; 2003.
- [6] Akça S. Üniversite öğretim elemanlarının sağlığı geliştirme davranışları ve bunu etkileyen etmenlerin değerlendirilmesi. Bilim Uzmanlığı Tezi, Ege Üniversitesi: İzmir; 1998.
- [7] Dil S, F Öz. Hemşirelik yüksekokulu ve beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerini etkileyen faktörler,Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu 2005;1: 12-26.
- [8] Atay S, Ekim E, Gökkaya S, Sağım E. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2009; 39-46.

- [9] Öztürk N, Ulusoy H. Lisans ve yüksek lisans hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2008; 1:15-25
- [10] Akkuş Y, F Kaplan, N Kaçar. Kars sağlık yüksekokulu hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2010; 5: 103 – 12.
- [11] İlhan N, M Batmaz, Akhan L U. Üniversite öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2010; 3: 34 - 43.
- [12] Tambağ H. Hatay sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2011: 47-58.
- [13] Mangena A, Chabeli M M. Strategies to overcome obstacles in the facilitation of critical thinking in nursing education. *Nurse Education Today* 2005; 25: 291-298.
- [14] Simpson E, Courtney M. Critical thinking in nursing education: Literature review. *International Journal of Nursing Practice* 2002; 8: 89-98.